

Andrzej Orczykowski

Dochodzenie diecezjalne w postępowaniu kanonizacyjnym Sługi Bożego Augusta Kardynała Hlonda

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 41/3-4, 267-270

1998

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. ANDRZEJ ORCZYKOWSKI SCHR

**DOCHODZENIE DIECEZJALNE
W POSTĘPOWANIU KANONIZACYJNYM
SŁUGI BOŻEGO AUGUSTA KARDYNAŁA HLONDA**

Dnia 22 października 1948 roku w Szpitalu Sióstr Elżbietanek w Warszawie zmarł Kardynał August Hlond, Prymas Polski. W bieżącym roku mija 50 lat od tego wydarzenia, które rozeszło się szerokim echem po Polsce i świecie, gdyż choroba i śmierć nastąpiły niespodziewanie, właśnie wtedy, gdy Prymas Hlond po wojennej tułaczce z wielką energią rozpoczął dzieło odnowy życia religijnego w Polsce. Heroizm jego życia, podziwiany przez otoczenie, ujawnił się szczególnie przed śmiercią. Bardzo szybko sława jego świętości zaczęła zataczać coraz szersze kręgi, zaś nad jego życiem i działalnością prowadzono studia, gromadząc ich dokumentację. Dnia 9 stycznia 1992 roku arcybiskup metropolita gnieźnieński i warszawski Józef Kardynał Glemp dokonał oficjalnego rozpoczęcia procesu kanonizacji, dotyczącego opinii świętości życia i cnót Sługi Bożego Augusta Hlonda.

August Hlond urodził się 5 lipca 1881 roku w Brzęczkowicach (dziś dzielnica Mysłowic) w wielodzietnej rodzinie. Jako młody chłopiec udał się do Włoch, gdzie wstąpił do Zgromadzenia Księżych Salezjanów. Po złożeniu profesji zakonnej i ukończeniu studiów otrzymał święcenia kapłańskie w Krakowie dnia 23 września 1905 roku. Po kilkunastoletniej pracy na różnych stanowiskach w Zgromadzeniu papież Pius XI w dniu 7 lipca 1922 roku mianował go administratorem apostolskim dla Górnośląska. 14 grudnia 1925 roku został biskupem nowo utworzonej diecezji katowickiej. W bardzo krótkim czasie, już 24 czerwca 1926 roku, został powołany na stolicę arcybiskupią gnieźnieńską i poznańską, zaś rok później (20 VI 1927) podniesiono go do godności kardynała. Podobnie jak na Śląsku, tak i w nowych archidiecezjach, rozwinął szeroką działalność duszpasterską i administracyjną.

Prymas Hlond nadawał ton życiu kościelnemu w Polsce w okresie międzywojennym. Obok troski o powierzone mu archidiecezje, szczególnie interesował się losem polskich wychodźców. Odwiedzał rodaków

żyjących poza granicami Ojczyzny, stworzył Centralę Duszpasterstwa Zagranicznego, w wielu krajach zorganizował Polskie Misje Katolickie, założył Towarzystwo Chrystusowe dla Wychodźców, zgromadzenie zakonne, które dzisiaj sprawuje opieką duszpasterską nad Polakami w 21 krajach na 5 kontynentach (aktualna nazwa: Towarzystwo Chrystusowe dla Polonii Zagranicznej). Dokonał także reorganizacji Zgromadzenia Braci Serca Jezusowego. Jako Prymas powołał do istnienia Akcję Katolicką, dla której w 1931 roku napisał statuty. Troszcząc się o popularyzację społecznej nauki Kościoła, w 1933 roku utworzył Radę Społeczną przy Prymasie Polski. Przyczynił się do przygotowania i przeprowadzenia I Synodu Plenarnego w 1936 roku.

W okresie II wojny światowej doświadczył wielu trudności i cierpień tułaczego życia. Po jej zakończeniu gorliwie organizował życie kościelne w Polsce, zwłaszcza na tzw. Ziemiach Odzyskanych. Po zawieszeniu przez Stolicę Apostolską unii personalnej archidiecezji gnieźnieńskiej i poznańskiej, a połączeniu Gniezna z Warszawą, w dniu 30 maja 1946 roku objął rządy w archidiecezji warszawskiej. Jego pasterską działalność przerwała nagła choroba i śmierć.

Na prośbę zgromadzeń zakonnych związanych ze Sługą Bożym, jak też wiernych, metropolita gnieźnieński i warszawski Józef Kardynał Glemp, w oparciu o „nihil obstat” Kongregacji dla Spraw Świętych, danego w dniu 2 września 1991 roku (Prot. N. 1808, 1/91), dekretem z dnia 21 listopada 1991 roku (N. 3522/91/P.), zarządził rozpoczęcie procesu kanonizacji. Do przeprowadzenia procesu z ramienia delegatów biskupich zostali skierowani ks. J. Bukowicz MIC oraz ks. Z. Landowski, kapłan archidiecezji warszawskiej. Promotorem sprawiedliwości został mianowany ks. G. Bartoszewski OFM Cap, notariuszem aktuariuszem ks. K. Papciak SSCC, notariuszem pomocniczym ks. P. Dzikowski SChr, zaś pośtańcem sądowym ks. S. Niemczewski SDB. Postulatorem sprawy był ks. L. Fiora SDB, zaś ks. W. Necel SChr i ks. H. Skorowski SDB wicepostulatorami.

Pierwszemu posiedzeniu Trybunału, które odbyło się dnia 9 stycznia 1992 roku w Bazylice Archikatedralnej św. Jana Chrzciciela w Warszawie, osobiście przewodniczył ordynariusz miejsca, Józef Kardynał Glemp. Mianowani przez Księdza Prymasa członkowie Trybunału złożyli przysięgę, zobowiązując się do wiernego wypełniania podjętych obowiązków i zachowania tajemnicy.

Prymas Polski Józef Kardynał Glemp w *Słowie do wiernych w sprawie procesu kanonizacyjnego Sługi Bożego Augusta Kardynała Hlon-*

da – zgodnie z przepisami prawa kanonicznego – poinformował wiernych o fakcie rozpoczęcia procesu kanonizacyjnego prosząc, aby wszyscy, którzy posiadają jego pisma lub inne informacje o jego życiu, zawiadomili o tym fakcie Kurie Metropolitalna Warszawską.

Proces na terenie archidiecezji trwał blisko 5 lat. W tym czasie Trybunał odbył 51 posiedzeń na terenie archidiecezji warszawskiej oraz – po uzyskaniu zgody odnośnych ordynariuszy – na terenie archidiecezji poznańskiej i katowickiej, gdzie przesłuchano bliskich krewnych Kardynała Hłonda. Trybunał działał także na terenie archidiecezji paryskiej i diecezji Mainz. Przed Trybunałem przesłuchano 43 świadków, w tym 41 świadków *de visu* oraz 2 świadków *de auditu*. W celu pełnego zobrazowania życia i świętości Sługi Bożego, na wniosek wicepostulatorów włączono do akt procesu 28 zeznań pozasądowych, złożonych pod przysięgą wobec przedstawicieli władz diecezjalnych lub zakonnych. Świadkowie ci nie mogli powtórzyć swoich zeznań, gdyż Trybunał rozpoczął działalność po ich śmierci. Łącznie zatem świadków przesłuchanych przez sam Trybunał, jak i tych, którzy złożyli swoje zaprzysiężone zeznania pozasądowe było 70 osób. Wśród nich był 1 kardynał, 5 biskupów, 13 duchownych diecezjalnych, 22 salezjanów, 13 chrystusowców, 1 brat zakonny ze Zgromadzenia Braci Serca Jezusowego, 4 siostry zakonne (w tym bratanica Sługi Bożego) i 11 świeckich (w tym 4 bliskich krewnych Kardynała).

Zgromadzone dokumenty można podzielić na trzy działy: dokumenty osobiste Sługi Bożego, pisma Sługi Bożego i pisma o Słudze Bożym. W wielu wypadkach są to pisma bibliograficzne, gdyż byłoby niemożliwe zgromadzić wszystkie. Pisma te zostały już w zasadzie zebrane wcześniej przez ks. S. Kosińskiego SDB i umieszczone w 101 tomach, nazwanych *Acta Hlondiana*. Ponadto zostały opracowane, wyjaśnione i udokumentowane ważniejsze problemy z życia Sługi Bożego, które takiego pogłębienia wymagały. W końcowej fazie procesu notariuszem został mianowany ks. J. Konieczny SChr.

Dnia 21 października 1996 roku dochodzenie kanoniczne prowadzone na terenie archidiecezji warszawskiej, dotyczące świętości życia i heroiczności cnót Augusta Kardynała Hłonda, zostało uroczyście zamknięte w obecności Prymasa Polski Józefa Kardynała Glempa, w Bazylice Archikatedralnej w Warszawie, w podziemiach której spoczywa Sługa Boży. Metropolita Warszawski, przy pomocy i współdziałaniu promotora sprawiedliwości, zweryfikował wszystkie akta i dokumenty, które zostały zgromadzone w procesie. Akta zostały uznane za przygotowa-

ne w sposób odpowiedni i wystarczający, aby przesłać je do Rzymu. Ksiądz Prymas, jako ordynariusz miejsca, zatwierdził pracę Trybunału i zgromadzone akta procesu, zarządzając, aby akta oryginalne zostały opieczętowane, zalakowane i złożone w Archiwum Kurii Metropolitalnej z zastrzeżeniem, że nie mogą być nigdy otwarte bez pozwolenia Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych. Wszystkie poświadczone odpisy akt, również opieczętowane i zalakowane, zostały przewiezione do Rzymu, aby Kongregacja Spraw Kanonizacyjnych mogła podjąć nad nimi dalszą pracę.

Obecnie w Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych trwa przygotowanie *Positio causae*. Relatorem sprawy został mianowany o. Ambrosius Esz er OP.

Proces kanonizacji „Wielkiego Prymasa II Rzeczypospolitej” – jak nazwał Kardynała H l o n d a papież J a n P a w e ł II – jest dla Kościoła w Polsce jedną z form ukazania Kardynała Augusta jako wzoru postępowania nowych uczniów Chrystusa. Coraz powszechniejsze staje się przekonanie, że Sługa Boży August H l o n d przez swoje wstawiennictwo wyprasza u Boga dalszych świadków wiary, tak koniecznych w otwierającym się trzecim tysiącleciu.